

---

# Kuolemanjälkeisistä olotiloista IV

Manalat ja taivaat puhuvat

Pekka Ervastian esitelmä 8.12.1918

muistiinpanojen mukaan

(ei pikakirjoitettu)

Mietiskelkäämme, että olemme kuolemattomia henkiolentoja ja että meidän tehtävämme on nousta täydelliseksi, niinkuin meidän Isämme ja Jumalamme täydellinen on. Ja mietiskelkäämme, että tämä täydellisyys ei ole mitään kaavamaisista, vaan että se on Isän, Jumalan elämä meissä; että se Isän, Jumalan elämä on mahdollinen mystillisen Kristuksen kautta, joka asuu meissä. Mietiskelkäämme, että mystillinen Kristus on tullut meissä mahdolliseksi Jeesus Kristuksen suuren työn kautta.

---

Ne, jotka ovat tutustuneet teosofisiin esityksiin kuolemanjälkeisestä elämästä, saattavat helposti huomata ja tuntea, että kolme ensimmäistä varsinaista kuolemanjälkeistä tilaa, nim. manala, tuonelan tuvat, maallinen taivas (= kesämaa), muodostavat yhdessä sen elämän, sen tason, jota teosofisessa kirjallisuudessa kutsutaan astraalitasoksi, astraalielämäksi. Kun viime kerralla jatkettiin esitystä kuolemanjälkeisestä elämästä, niin saattoivat ne, jotka ovat näistä asioita lukeneet teosofisessa kirjallisuudessa, huomata, että nämä kolme seuraavaa kuolemanjälkeistä tilaa kuuluvat siihen tasoon, jota olemme tottuneet nimittämään deevakhaniksi, niin että taivas eli deevakhan sijaitsee älytasolla, mentaalitasolla tarkasti

---

rajoitetussa osassa ajatusmaailmassa eli mentaalimaailmassa. Ja sanotaan, että ne, joiden silmät aukeavat ympäröivälle todellisuudelle, saattavat havaita niitä muitakin olentoja, jotka tässä mentaali- eli älymaailmassa elävät. Ja samoin saatamme sanoa, että tuonela käsittää erityisen, rajoitetun alan astraalimaailmassa ja että tuonelan asukkaat eivät saata huomata näitä olentoja, jotka ovat astraalimaailmassa, ellei heidän silmänsä mene auki.

Jos katsomme ihmissieluja, jotka näissä kuolemanjälkeisissä tiloissa vaeltavat, niin saatamme havaita, että kaikki ihmissielut eivät vaella kaikkien tilojen lävitse. Me emme tarkoita, että jokainen ihminen olisi tuomittu olemaan manalassa tai että jokainen ihminen saattaisi kulkea Ahtaan Portin kautta taivasten valtakuntaan. Päinvastoin meidän täytyy ajatella, että ihmiset kuoleman jälkeisen tilan suhteen vielä jakautuvat erilaisiin ryhmiin. Ne ihmiset, jotka täällä maan päällä ovat sydämessään pahoja ja joita me olemme täällä tottuneet nimittämään pahantekijöiksi ja tuomitsemaan, ne jäävät manalaan, ja sieltä ne nousevat tuonelan tuville ja maalliseen paratiisiin. Mutta ei ole sanottu, että nämä pahat ihmiset saavat aina nousta taivaalliseen paratiisiin, vaikka se usein tapahtuu. Mutta on tapauksia, jolloin se ei tapahdu. Jos ihminen ei ole epäitsekäs, hän ei saata nousta taivaalliseen paratiisiin. Nykyaikana ei ole sitä ihmistä, jossa ei epäitsekkyys olisi puhjennut johonkin tekoon jotakuta ihmistä kohtaan, ja sen tähden ovat taivaan portit usein avoinna. Sääntönä on, ettei kukaan ihmissielu ole suljettu taivaasta, vaan jokainen ihmissielu kyllä aikanaan astuu taivaalliseen autuuteen ja on silloin osallinen onnesta ja autuudesta. Mutta sitten on erittäin suuri joukko ihmisiä, jotka eivät ole niin pahoja, että heidät syöstäisiin manalaan. He kulkevat manalan tilan lävitse kuin unessa – se kuuluu heiltä unitilassa – ja he heräävät varsinaisesti vasta tuonelan tuvilla. Suurin osa ihmisiä on sitä

---

laatua, että he alkavat elämän tuonelan tuvilla, nousevat maalliseen paratiisiin, siitä taivaalliseen paratiisiin, mutta pysähtyvät Ahtaan Portin eteen, eivät osaa kulkea Ahtaan Portin kautta. Kun Ahdas Portti kutsuu, niin he menettävät tajuntansa, sillä Jumalan tuli palaa siellä ja ihmisen tajunnassa ei ole voimaa.

Sitten on sellaisia ihmisiä, joita me voisimme nimittää hyväksi ihmisiksi, jotka ovat koettaneet täyttää hyvin velvollisuutensa, ovat olleet ajattelevia olentoja, eivät ole kuluttaneet aikaansa hukkaan, vaan ovat pyrkineet eteenpäin. He eivät ole tuomitut olemaan tuonelan tuvilla, vaan sangen nopeasti he saavat kulkea näiden tilojen läpi ja pääsevät ottamaan osaa varsinaisesti astraalimaailman elämään, vasta tässä maallisessa paratiisissa. Siellä he viettävät lyhyemmän tai pitemmän ajan ja astuvat taivastilaan. Kun he tulevat Ahtaan Portin eteen, niin he säilyttävät sangen paljon vielä tietoisuudestaan Ahtaassa Portissa; he eivät sitä kammoa, vaikka se on suuri tyhjiys, suuri avaruus; he eivät pelkää, vaan kulkevat sen lävitse, ja heistä voi jotakin jäädä jällelle. Ihmisistä ei mitään varsinaisesti jää jällelle, elleivät he ole maan päällä olleet sillä tavoin tosi teosofeja ja mystikkoja, kuulokoot sitten mihin seuraan tai uskontoon tahansa, että he ovat vilpittömästi ja rehellisesti koettaneet oppia itseään tuntemaan, siis toisin sanoen ovat astuneet puhdistuksen tielle. Ja kun he ovat puhdistuksen tietä astuneet, silloin he kulkevat kuolemanjälkeisessä elämässä Ahtaan Portin kautta ja säilyttävät tietoisuudestaan verraten paljon taivasten valtakunnassa, ovat siellä verraten hereillä. Sitten tahdomme kääntää huomion toisiin luokkiin, jotka johtuvat näistä samoista asioista.

Ihminen on tajuntakeskus, inhimillinen tajunta, joka tuntee kaksi vastakkaista voimaa, niinkuin on tapana sanoa, valkoiset ja mustat voimat. Ensimmäisessä luennossa koetettiin selvittää ja teroittaa mieliin, että nämä voimat eivät ole mitään persoonattomia voimia, vaan valtakuntia, suuria taivaallisia

---

sotajoukkoja, eläviä olentoja, jumalia, jotka ympäröivät meitä. Ihminen on olento, joka on keskellä maailmaa, joka elää monissa maailmoissa. Ihmistä ympäröivät näkymättömässä maailmassa suunnattomat joukot eläviä olentoja. Nämä olennot ovat eri maailmoissa erilaisia. Toiset kuuluvat mustiin joukkoihin, niihin joukkoihin, jotka vaikuttavat meihin viettelyksinä. Toiseen osaan kuuluvat ainoastaan ne joukot, joita nimitämme valkoisiksi joukoiksi. Ihminen, täten ollessaan kahden elävän maailman välillä, joutuu täten kahdenlaisen vaikutuksen alaiseksi, niin että se, mikä hänessä on alempaa, itsekästä, paha, saa voimaa ja tukea niiltä pahoilta joukoilta, jotka ovat näkymättömässä maailmassa. Mikä hänessä on hyvää, se saa voimaa ja tukea niiltä suurilta joukoilta, jotka vastaavat tätä hyvää. Ihminen kuuluu näihin maailmoihin sekä kuoleman jälkeen että eläessään maan päällä, ja ne maailmat ja maailmoiden asukkaat vaikuttavat hänen sieluunsa. Voi sanoa, että näkymätön maailma jakautuu kahtia, niin että toinen edustaa alempaa puolta ja toinen edustaa ylempää puolta, toinen mustaa ja toinen valkoista.

Jos koetamme saada selville, mikä on näiden eri maailmoiden, eri maailmanosien tunnusmerkki, niin voisimme sanoa, että manalassa on paljon värejä ja sen tunnusmerkkinä on inhimillinen paha, pahuus. Se on voima, joka sanoo: ole paha, tee pahaa, ole julma, vuodata verta, tee kaikkea pahaa! Tuonelan tuvilla, tuonelan valtakunnalla on myöskin oma tunnusmerkkinsä, pohjasävelensä, ja me voimme sanoa, että se on henkinen laiskuus.

Kun tutkimme maallista paratiisia ja kysymme, mikä on sen tunnusmerkki, sen pohjasävel, niin voimme sanoa, että se on varsinaisesti *aistillinen nautinnonhimo*. Sitä nautinnonhimoa ei ole käsitettävissä karkeassa fyysisessä mielessä. Se on hienoa esteettistä nautinnonhalua, elämän himoa, mutta sitä voi nimittää nautinnonhimoksi; se on elämän halua, tanhaa, onnen halua.

---

Manalassa elää suuria joukkoja piruja. He ovat kaikki ihmisiä. He huutavat kuin yhdellä suulla: olkaa pahoja ja tehkää pahaa. Ihminen, jolla on taipumusta pahoihin tekoihin ja pahoihin ajatuksiin, joutuu näiden viettelysten alaiseksi, ja ne lisäävät hänen pahoja halujaan.

Tuonelan tuvilla on myös paljon pahoja henkiä ja luonnonhenkiä. Nämä ihmiset ovat juuri eläneet maan päällä henkisessä laiskuudessa, eivät ole viitsineet ajatella ja etsiä totuutta. Tuonelan elämä muodostuu heille ikäväksi. Siellä on luonnonhenkiä, ja nekin ovat henkisesti laiskoja, eivätkä viitsi ajatella. Luonnonhenkiä on myös paratiisissa ja maallisessa paratiisissa, ja heidänkin tunnusmerkkinään on nautinnonhalu ja henkinen laiskuus.

Tuonelan tupien asukas on henkisesti laiska, ja sentähden kaikki ne ihmiset, jotka ovat tottuneet elämään siten mukana maailmassa, etteivät ole mitään harrastaneet, ne saavat tulla asukkaiksi Tuonelaan, joka kuiskaa heille: se on hyvä, vanha tapa; koeta elää niin mukavasti kuin mahdollista!

Maallisessa paratiisissa on suuret joukot ihmisiä, luonnonhenkiä, joiden tunnusmerkkinä on elämän halu, joka on aistillista nautinnon halua. Sellaiset halut ne myös ympäröivät ihmisen sielua tässä elämässä ja houkuttelevat nautintoon tässä näkyväisessä elämässä. Nämä viettelykset jakautuvat kolmeen suunnattoman suureen ryhmään, ja kun sanotaan niitä mustiksi, niin se on vertauskuvallista. Ei tarkoiteta, että ne kaikki ovat mustia ja pahoja sinänsä, mutta kun yhteisiä nimiä annetaan, niin sanotaan, että ne kuvaavat mustia joukkoja, jotka koettavat estää ihmistä henkisestä elämästä.

Mutta kun tulemme taivaallisiin joukkoihin, niin näemme, että suuret joukot vastaavat ihmisen sieluun toisella tavoin. Niihin kuuluvat valon joukot; ne vastaavat ihmisen sieluun siten, että ne koettavat sitä nostaa.

---

Kun puhumme taivaallisesta paratiisista ja kysymme, mikä on pohjasävel ja tunnusmerkki niillä ihmisillä ja olennoilla, jotka siellä elävät, niin sanomme, että tunnusmerkkinä on persoonallinen rakkaus.

Ja kun kysymme, mitä on Ahtaan Portin tunnusmerkki, – ja vaikka se on läpikulkutila, niin voimme kysyä, mikä on sen tunnusmerkki, – mitä ihmissielut siellä kokevat ja ovat kokeneet, niin voimme sanoa, että se on persoonaton rakkaus.

Ja kun kysymme kolmannesta, taivasten valtakunnasta, inhimillisestä ja deevakhan-joukosta, mikä on tunnusmerkkinä heidän elämässään, niin voimme sanoa, että se on *totuuden* ja *tiedon halu*, todellinen tiedonhalu kauneimmassa, jaloimmassa merkityksessä.

Maan päällä on totuttu puhumaan ei ainoastaan viettelyksistä ihmisen sielussa, vaan myös omantunnon äänestä. Ja on sanottu, että omatunto on ihmisen korkeamman minän ääni. Niin sanovat tietäjät, ja kuka tahansa voi sanoa, että se on korkeamman minän ääni, Jumalan ääni. Kun kysytään, kuinka sitten Jumalan ääni on erilainen, – kun ihmisten omatunto on erilainen – niin vastataan: se johtuu siitä, että ihmiset ovat erilaiset, että Jumala ei puhu kaikille samalla tavoin. Omatunto moittii toista enemmän kuin toista. Omatunto ei ole ehdoton, vaan se vähitellen kehittyy yhä täydellisemmäksi. Se on jotakin, joka on ihmisessä itsessään. Ymmärrämme ja huomaamme, että omatunto on itse asiassa ihminen. Se ääni, joka kuuluu jostakin korkeammasta henkimaailmasta, taivasten valtakunnasta, se kuuluu sellaisena kuin ihmisen sielu on. Kun ihmisen sielu on kuoleman jälkeen tullut johonkin tiettyyn taivasmaailmaan, niin se on joutunut pysyvään suhteeseen tuohon tiettyyn taivasmaailmaan, ja se sielu sitten puhuu ihmiselle valvetilassa.

Samalla tavoin viettelyskin on ymmärrettävä: henkimaailma puhuu ihmiselle hänen oman sielunsa kautta, kun hänellä on

---

sukulaisuutta johonkin henkimaailman osaan. Jos ihminen on paha, mahdollisimman julma, verenhimoinen, hänen sielunsa aivan kuin asuu manalassa, ja manalan kaikki joukot viettelyksenä puhuvat ihmisen sielussa.

Jos ihminen on henkisesti laiska, jos hän ei viitsi pyrkiä mihinkään, ei ajattele, on kiinni kaikissa elämän pikkuasioissa, silloin kaikki ne suuret joukot, jotka tulevan tuvilla asuvat, puhuvat viettelyksinä hänen sielussaan. – Jos hän on nautinnonhaluinen, aistillinen, niin hänen viettelyksensä on maallisen paratiisin kaikki suunnattomat joukot.

Mutta saman aikaisesti ihminen sielunsa puolesta kuuluu taivasten valtakuntaan, ja sanotaankin, että ei ole niin pahaa ihmistä, jossa ei olisi jotakin hyvää. Hänen sielunsa kuuluu kaikkiin näihin maailmoihin, vaikkei kaikissa ihmisissä ole ilman muuta kaikkiin näihin maailmoihin kuuluvaa ainesta, joka voisi niistä tuleviin inspiraatioihin vastata. Kaukaisina aikoina ei ollut muuta paratiisia kuin maallinen paratiisi; ei ollut epätsekkyiden taivasta, ja saattoi siis sanoa, että ihmisen sielu ei asunut taivaassa ja ettei ihmisellä ollut silloin omaatuntoa. Missä taivasten valtakunnassa ihmisen sielun koti on, siitä riippuu, mikä taivas on hänen omanatuntonaan.

Kun ihminen on tuntenut epätsekästä, persoonatonta rakkautta, kun hän on osannut jotakin ihmistä, jotakin eläintä, jumalaa, uhrautuen rakastaa, on osannut tuntea epätsekästä rakkautta, niin hänen sielunsa kuuluu taivaalliseen paratiisiin, ja taivaallisen paratiisin kaikki joukot ja voimat puhuvat hänen omassatunnossa. Ihmisen sielu kuuluu taivaallisen maailmaan, ja taivaallinen maailma on ihmisen omatunto. Taivas joutuu puhumaan omanatuntona siinä ihmisessä, joka on aavistaen tuntenut epätsekästä, persoonatonta rakkautta.

Kun ajatteleme ja muistamme, että ihminen on molempia, sekä hyvä että paha, niin tiedämme, että ihmiselle puhuu sekä

---

viettelyksen ääni että omantunnon ääni. Jos ihminen on elämänsä aikana tuntenut Ahtaan Portin äänen, tuntenut persoonatonta rakkautta, joka tietää Isämme, Jumalan rakkauden, joka ei pyydä rakkautta, vaan joka tuntee persoonatonta, yleistä, Ahtaan Portin rakkautta, silloin hän sielullisesti kuuluu Ahtaan Portin maailmaan, ja hänen omatuntonsa muodostuu fyysillisen elämän aikana sen mukaiseksi.

Jos ihminen maallisen elämänsä aikana on kokenut todellisen tiedon halua, on kulkenut puhdistuksen tietä, niin hänen omantuntonsa muodostavat suuret taivaalliset joukot.

Kun katselemme eläviä ihmisiä, niin voimme huomata suhteen viettelevien joukkojen ja taivaallisten joukkojen välillä; voimme huomata, että jos ihmisessä on manalan pahaa, niin hän ei juuri sääntöjen mukaan voi kokea muuta taivasta kuin persoonallisen rakkauden taivasta. Jos ihminen on siis kiinni jossakin pahuudessa, niin sitä ihmistä tuskin voi pelastaa mikään muu kuin se, että hän tuntee persoonallista rakkautta jotakin elävää olentoa kohtaan. Hänen täytyy tuntea persoonallista rakkautta pelastuakseen. Jos puhumme persoonattomasta rakkaudesta, niin tiedämme, ettei hän sitä ymmärrä. Hän tuntee mielestään elämän hyvin; hän tietää, että hän tarvitsee sitä ja sitä. Ei hänelle voi puhua persoonattomasta rakkaudesta ja kauneudesta, mutta jos on ihana ihminen, joka voi häntä rakastaa hänen pahuudestaan huolimatta, silloin hän heltyy ja tunnustaa, että hänellekin on pelastus mahdollinen.

Ne vainajat, jotka teosofeina ovat kuolleet ja kun he ovat sellaisia, että he tekevät auttamistyötä, niin tiedämme, että heidän työhönsä kuuluu manalan asukkaitten auttaminen. Ja saatamme huomata, että vainajat, vaikka ovat osanneet astua kuolemanjälkeiseen kouluun ja ovat sitä koulua saaneet käydä, eivät kaikki millään muotoa saata mennä manalaan, – eivät osaa, eivät kykene, eivät rohkene. Saatamme huomata, että manalassa



---

olevaa sielua kykenee auttamaan ainoastaan sellainen vainaja, joka edeltä käsin tätä sielua rakastaa. Vain sellainen ihminen, joka on rakastanut jotakin pahaa ihmistä, voi astua manalaan ja näyttäytyä tuolle kadotetulle sielulle ja nostaa sitä; ja manalassa oleva saattaa tuntea tuon rakkauden. Muuten manalaan, niiden sielujen luokse, jotka ovat vankeudessa, voi kulkea ainoastaan vihitty, sillä hän ainoastaan siellä kykenee puhumaan, ajattelemaan ja tuntemaan niin, että manalan asukkaat saattavat sydämessään tuntea edes hetkeksi ihmeellistä, persoonallista rakkautta tätä henkiolentoa kohtaan. Meille pitää tulla selväksi se, että jos on joku paha ihminen, niin ei riitä ainoastaan se, että joku rakastaa häntä, vaan hänen pitää tuntea se rakkaus, uskoa siihen rakkauteen, vastata siihen rakkauteen. Vain silloin on hänelle pelastuksen tie avattu, ei muuten. Jos se ihminen, jota rakastetaan, on paha, hän on kääntyvä rakkauden puoleen. – Jos täällä maan päällä aviomies tai vaimo huomaa, että aviopuoliso on paha, niin hän katsoo velvollisuudekseen erota. Ihmiset menettelevät niin pitkin matkaa. „Teidän sydämenne kovuuden takia te saatte erota“, sanoi Jeesus. Ja sentähden ymmärrämme sen suuren tosiseikan, että ihmiset ihmiskuntana eivät ole koskaan suoriutuneet kunnolla elämässä. He syövät hyvän ja pahan tiedon puusta, vajoavat pahaan, kehittävät pahaan, niinkuin on ihmisten ohjelma tämän maan päällä. Ihmiskunta ei olisi voinut voittaa pahaan, elleivät jumalat olisi päättäneet lähettää suuria opettajia ja auttajia maan päälle. Oli välttämätöntä, että Venuksesta tuli suuria vihittyjä, ja että he maapallolle perustivat Valkoisen Veljeskunnan, sillä kaikki olisivat joutuneet manalaan, kaikki olisivat joutuneet helvettiin eivätkä he olisi nousseet sieltä ylös, koska heitä ei kukaan olisi osannut rakastaa. Voimme ajatella, että olisi kestänyt mittaamattomia aikoja, ellei Venuksesta olisi tullut ihmisiä, jotka osasivat rakastaa. Kaikki mestarit, jotka jäävät maailmaan, maan päälle ja jotka jäävät

---

Mestareiksi, ovat ihmisiä, jotka osaavat rakastaa kaikkia ihmisiä. Mestari ei kelpaa, ellei osaa rakastaa. Mestarin tunnusmerkki on juuri se, että hän on kulkenut manalan lävitse, itse pelastunut sentähden, että on toisia rakastanut sieltä pois. Ja opetuslapseksi tuleminen on sitä, että pääsee mestarin rakkauden piiriin ja että tulee yhdeksi mestarin kanssa ja elää mestarissa. Tässä ei ole kysymys tavallisessa mielessä yksilöllisestä, persoonallisesta suhteesta, ja sentähden mestari, joka on viisas ja korkea olento, on hyvin varovainen, ennenkuin hän näyttää rakkauttaan.

Kun taas ajattelemme niitä ihmisiä, joiden viettelyksenä on henkinen laiskuus ja joiden takana siis olemme sielullisessa maailmassa nähneet olevan tuonelan tupien suuret joukot, niin huomaamme, että nuo ihmiset, jotka eivät ole kokeneet taivaselämää, että nuo ihmiset ovat kuitenkin sielunsa puolesta joka tapauksessa lähestyneet Ahdasta Porttia, saaneet vaikutuksen siitä. Siksi saatamme sanoa, että niiden ihmisten, joiden viettelyksenä on henkinen laiskuus, omanatuntona on persoonaton rakkaus, ääni, joka sanoo: sinun pitää harrastaa jotakin. Se on vastapainona laiskuudelle. Siinä on elämä oikeassa. Kyllä elämä on turhaa, kun ei ole mitään, josta voisi innostua ja jota voisi harrastaa. „Sinulla pitää olla jotakin, jota rakastat; sinun pitää kohdistaa tunteesi taiteeseen tai inhimillisiin harrastuksiin. Sinä kulutat aikaasi turhaan, jos et mitään harrasta“. Heidän pelastuksensa käy Ahtaan Portin kautta.

Mutta jos ihmisen viettelyksenä on nautinnonhalu ja elämän hauskuus, niin hän saattaa kokea Ahtaan Portin elämää. Hän saattaa omata kaikkia harrastuksia tässä elämässä, mutta ne ovat olemukseltaan nautinnonhalua, ja tämä nautinnonhalu estää ihmistä etenemästä. Mutta koska hän on kokenut Ahtaan Portin elämää, niin ihmisen sielussa kaikuu *tiedonhalu*, ääni, joka kuiskaa: „Etkö ymmärrä, että tämän kaiken yläpuolella ja takana on paljon muuta; etkö ymmärrä, että sinun pitää oppia

---

huomaamaan, mitä on luonnon takana“. Me huomamme, että sellaisten ihmisten sielut, ihmisten, jotka ovat aivan materialistisia, jotka kuuluvat maalliseen paratiisiin, sielut ovat täynnä maallisen paratiisin viettelystä ja että heissä on kuitenkin tiedon halu. Ja ihminen, jonka sielussa kaikuu tiedonhalu, palvelee totuutta, ja tottelee omaatuntoaan.

Tällä tavoin olemme saaneet ihmiskunnan jaetuksi eri ryhmiin sielullisten seikkojen perusteella, ja me olemme ymmärtäneet ilman muuta, että ihmiset kehittyvät eri tavoin ja nousevat eri kohdilta elämässä ja että keinot heidän kasvattamiseksi ovat erilaiset.

Sentähden ei voi asettua yhtäkään ihmisryhmää vastaan. Kaikki viisaat ovat sanoneet: älkää tuomitko. Ei kukaan muu ole oikeutettu tuomiota lausumaan kuin mestari. Ihminen ei ole oikeutettu tuomitsemaan ketään, kuulukoon hän itse mihin ryhmään tahansa.

On ihmisiä, jotka ovat tämän kaiken ulkopuolella. Omantunnon maailman ulkopuolella on Jumalan valtakunta, Salainen Veljeskunta. Se on vapauden maailma. Se maailma on ihmisen vapaan tahdon maailma. Ihminen ei ole vielä silloin vapaa olento, kun hän on viettelyksien orja. Hän ei ole vapaa silloin, kun hänellä on omatunto. Hän on vapaa olento vasta silloin, kun hän on noussut omantunnon yläpuolelle ja sieluna asuu vapaassa maailmassa, näkee kaiken lävitse, näkee totuuden avautuvan eteensä. Ihmisen sielu on silloin vapaa, kun hän on taivasten valtakunnassa ja on vihitty. Ei ole mitään vastusta näkymättömässä maailmassa, ei ole lakia hänelle. Ennenkuin hän syntyy maailmaan, hän tietää, mitä hän on tullut elämässään tekemään. Hän tietää, mikä on vapaa tahto.

Mutta emme saa unohtaa, kun ajattelemme ihmisen kehitystä, ihmisen sielua, että samalla tavoin kuin on olemassa *hyvän ja pahan tiedon puu*, kuin on suuria olentoja ja ihmisiä,

---

samalla tavoin on olemassa *elämänpuu*. Mystillinen Kristus on elämänpuu. Mystillinen Kristus on se Logos, se Jumala, joka asuu joka paikassa, joka on tullut jokaiseen ihmiseen, joka on henkenä lähellä jokaista ihmistä sentähden, että Logos saattoi täydellisesti tulla ihmiseksi Jeesus Kristuksessa.

Mystillinen Kristus on sangen suuressa määrin muuttanut kaikkia asioita, muuttanut sekä näitä alempia että näitä ylempiä asioita, sillä mystillinen Kristus on kaiken ulko- ja yläpuolella ja kuitenkin tässä kaikessa. Se mystillinen Kristus on tehnyt pelastuksen mahdolliseksi niin, että olivat ihmiset missä kehityksen vaiheessa tahansa, niin he saattavat pelastua mystillisen Kristuksen avulla.

Mystillinen Kristus auttaa. Me voimme tehdä tyhjäksi mystillisen Kristuksen rakkauden, mutta mystillinen Kristus koettaa vaikuttaa joka paikassa. Jos ihmiset tietäisivät, että mystillinen Kristus on lähellä, niin heidän pelastuksensa olisi lähempänä ja he antaisivat sen vaikuttaa itsessään.